

KRISTILLISDEMOKRAATTIEN VASTAUKSET HALLITUSTUNNUSTELIJAN KYSYMYKSIIN 18.4.2023

Kiitämme kysymyksistä ja vastaamme kunnioittavasti seuraavaa:

1. Mitkä ovat ne keskeiset yhteiskunnalliset muutokset, joita seuraavan hallituksen pitäisi mielestänne saada aikaan?

Seuraavalta hallitukselta odotetaan kasvuohjelmaa mutta myös julkisen talouden tervehdyttämistoimia. Julkisen talouden kestävyysvaje tekee Suomen tilanteesta haastavan, ja julkisen sektorin velkaantumiskierteen taittaminen on välttämätöntä pitkäjänteisin toimin.

Kristillisdemokraattien näkökulmasta Suomen keskeinen ongelma on perheiden, lasten ja nuorten pahoinvointi ja syrjäytyminen sekä alhainen syntyvyys ja näistä seuraava yhä paheneva kestävyysvaje. Haluamme edistää päätöksiä, jotka luovat uskoa tulevaisuuteen ja tukevat perheiden, lasten ja nuorten hyvinvointia sekä kaikkien kansalaisten osallisuutta.

Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä on saatava toimivaksi. Ikääntyvän väestön palvelutarpeiden aiheuttamia haasteita ja hyvinvointialueiden rahoitusongelmia ei nykymallilla pystytä ratkaisemaan ilman, että terveydenhuollon, vanhuspalveluiden ja sosiaalitoimen rahoitusta lisätään.

Huoltovarmuuden ja kotimaisen maatalouden kannattavuuden parantaminen ovat lähivuosien tärkeimpiä haasteita. Kotimaisen ruoantuotannon jatkuminen ja elintarvikehuoltovarmuus on turvattava kaikissa olosuhteissa, etenkin kun sota Ukrainassa uhkaa yhä jatkua ja tulemme näkemään uusia pakolaisaaltoja pahenevan ruokapulan vuoksi. Suomen ja EU:n on kannettava vastuunsa globaalista ruokaturvasta. Luontokadon torjunnassa ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa maatalouden, metsätalouden, vesi- ja meriluonnonvarojen hoito ovat ratkaisevassa roolissa.

Julkisen vallan tärkein tehtävä on varmistaa yhteiskunnan sisäinen ja ulkoinen turvallisuus. Turvallisuusviranomaisten toimintaresurssit on edelleen korotettava. Tämä tarkoittaa muun muassa poliisien määrän lisäämistä, pelastusalan koulutuspaikkojen lisäämistä sekä hätäkeskusten ja oikeudenhoidon lisärahoitusta.

Sosiaali- ja eläketurvaa on uudistettava vastaamaan työelämän muutoksiin. Nykyisin sosiaaliturvassa on kannustinloukkuja, jotka pahentavat työvoimapulaa ja syrjäyttävät työelämästä. Sosiaaliturvajärjestelmää on kehitettävä siten, että työn vastaanottaminen on joka tilanteessa kannattavaa.

Suomi voi menestyä vain, jos suomalaiset yritykset menestyvät maailmalla ja ovat kilpailukykyisiä myös kotimarkkinoilla. Yritykset luovat hyvinvoinnille perustan. Ilman kannattavia yrityksiä ja yritysmuonteista ilmapiiriä työllisyystavoitteiden saavuttaminen ja talouden tasapainottaminen ei ole mahdollista.

2. Yhdyttekö valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoron 8.12.2022 esittämään tilannekuvaan Suomen taloudellisesta tilasta ja julkisen talouden sopeuttamistarpeesta? Sitoudutteko valtiovarainministeriön virkatyönä esittämään julkisen talouden tasapainottamisen mittaluokkaan tulevalla vaalikaudella? Millä keinoilla olette valmiita tasapainottamaan julkista taloutta?

Kristillisdemokraatit on sitoutunut kysymyksessä mainittuun sopeutusten mittaluokkaan hyvinvointiyhteiskunnan pitkän tähtäimen kestävyden pelastamiseksi. Tämän olemme velkaa nuoremmille sukupolville. Julkisen talouden tasapainottamiseen tarvitaan sekä kasvutoimia, rakenteellisia uudistuksia, menosopeutuksia, että kohdennettuja veronkorotuksia ja veropohjan laajentamista. Talouspolitiikan

arviointineuvoston esittämässä mallissa sopeutus suhteutetaan bruttokansantuotteeseen, eli talouden kasvuun.

Keskeinen keino menosopeuttamisessa on kehysmenettelyyn palaaminen ja tarvittaessa kehysten tiukentaminen. Sote-menojen väistämättömään kasvuun sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden ylläpidon lisääntyviin kustannuksiin on kuitenkin varauduttava. Koulutuksen perusrahoituksesta on välttämätöntä pitää kiinni. Heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten sosiaaliturvaa ei voida heikentää.

Kristillisdemokraatit on esittänyt mm. seuraavia säästökeinoja ja verotuksen muutoksia: ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan porrastus, asumistuen uudistus, terveysperusteinen vero, alkoholin ja tupakan veron korotus, suurimpien säätiöiden ja suurimpien yleishyödyllisten yhteisöjen (ml. työmarkkinajärjestöjen) rajaaminen ulos pääomatuloverovapauden piiristä sekä työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysten leikkaaminen.

Lisäksi esimerkiksi VM:n meno- ja rakennekartoituksessa on lisäksi esitetty lukuisia mahdollisia toimenpiteitä, joista KD on valmis keskustelemaan. Valtion aluehallinnon, samoin kuin hyvinvointialueiden ja kuntien nykyrakenteen tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta on tarkasteltava ennakkoluulottomasti. Hyvinvointialueiden rahoitusmallin valuviat on korjattava. Sote-rahoituksen painopistettä on saatava ennaltaehkäisemiseen ja terveydenedistämiseen.

Taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kasvun ylläpitäminen on välttämätöntä, eikä mitään kestävyuden osa-aluetta voi laiminlyödä.

Digitalisaation avulla on ainakin jossain määrin mahdollista lisätä tuottavuutta ja toimivuutta useissa julkisissa palveluissa. Julkisten palveluiden kustannusrakenne tulee avata.

Yritysten verotusta ei pidä kiristää nykyisestään. Sen sijaan kansainväliseen veronkiertoon on löydettävä keinot puuttua sekä Suomen että EU-tasolla. Yritysten toimintaedellytyksiä voidaan parantaa esimerkiksi kansallisella sovelluksella yritysverotuksen ns. Viron mallista tai vapailla poisto-oikeuksilla. Kotimaista omistajuutta on edistettävä. Investointiympäristöä tulee parantaa myös mm. varmistamalla kotimaisen energian saatavuus sekä parantamalla lupaprosesseja.

3. Miten edistäisitte verotuksen kannustavuutta? Mitkä ovat tärkeimmät tavoitteenne verotuksen kehittämisessä?

Verotuksen pidemmän tähtäimen kehittämissuunnan tulee olla työn verotuksesta kohti haittojen ja esimerkiksi terveydelle haitallisen kulutuksen verotusta.

Nopeita ja yksinkertaisia ratkaisuja ei kuitenkaan ole. Emme kannata ansiotulojen verotuksen kiristämistä alkavalla hallituskaudella. Ansiotuloveron mahdolliset alennukset KD suuntaisi pieni- ja keskituloisille Kristillisdemokraattien vaaliohjelmassa on esitetty mm. lapsiperheiden verotuksen huoltajavähennystä ja omaishoidon palkkioiden verovapautta.

Verotuksen kannustavuuteen kytkeytyy myös sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuudistus, jonka tavoitteena tulee olla kannustinloukkujen purkaminen siten, että työn vastaanottaminen tai lisätyötuntien tekeminen on joka tilanteessa taloudellisesti kannattava vaihtoehto. Yrittäjyyden ja palkkatyön sekä esimerkiksi lasten kotihoidon tai omaishoidon yhteensovittaminen tulee saada nykyistä joustavammaksi.

Yhteisö- ja pääomaverotuksen tason tulee säilyä ennallaan, mukaan lukien listaamattomat osakeyhtiöt. Liikenteen verotuksen tulee ohjata vähäpäästöisyyteen ja perusteettomat verot kuten dieselin käyttövoimaverot poistaa.

Kiinteistöverotuksen verotusarvojen määrittelyssä olisi tarpeen huomioida alueelliset erot. Maatalouden tuotantorakennusten kiinteistövero tulee poistaa.

4. Oletteko valmiita sitoutumaan siihen, että seuraava hallitus asettaa julkista taloutta vahvistavien työllisyystoimien tavoitteeksi 100 000 uutta työllistä? Mitkä ovat tärkeimmät keinonne julkista taloutta vahvistaviksi työllisyystoimiksi? Millaisiin keinoihin olette valmiita työmarkkinoiden uudistamiseksi ja sopimisen vapauden edistämiseksi?

Kyllä, sitoudumme siihen, että julkista taloutta vahvistavien työllisyystoimien tavoitteeksi asetetaan 100 000 uutta työllistä.

Nykyisellä väestörakenteella työurien pidentäminen alusta, keskeltä ja lopusta on välttämätöntä hyvinvointipalvelujen turvaamiseksi. Suomeen suuntautuva osaavan työvoiman työperäinen maahanmuutto ei riitä ratkaisemaan väestörakennetta ja työvoiman saatavuusongelmia. Työhyvinvoinnista on pidettävä kiinni ja myös eläkeikäisten työntekoa tulee vahvasti kannustaa mm. verotuksellisin keinoin. Kannatamme keinoja, joilla lisätään ulkomaisen työvoiman työllistymistä Suomeen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi suomalaisesta korkeakouluista valmistuville ulkomaisille opiskelijoille automaattista määräaikaista oleskelulupaa, työmarkkinatuen kielillisää tai ulkomaisten tutkintojen ja osaamisen tunnustamisen tehostamista.

Myös työllisyyden näkökulmasta pidemmällä tähtäimellä keskeistä on nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Erytystä huomiota tulee kiinnittää osatyökykyisten mahdollisuuksiin työllistyä mahdollisuuksiensa mukaan. Sosiaali- ja työttömyysturva- ym. järjestelmien tulee mahdollistaa palkkatyön, yrittäjyyden ja esim. lasten kotihoidon joustavampi yhteensovittaminen.

Sosiaaliturva on uudistettava. Kristillisdemokraattien kannustavan perusturvan malli antaa hyvän pohjan sosiaaliturvan kannustinloukkujen purkamiseksi. Myös suojaosuuksien korotuksella madalletaan työllistymisen kynnyksiä.

Kannatamme paikallisen sopimisen lisäämistä. Esitämme ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulottamista kaikille ja sen porrastamista.

5. Miten vastaisitte laaja-alaiseen työvoimapulaan Suomessa? Millä keinoin lisäisitte kansainvälistä rekrytointia työvoiman saatavuuden turvaamiseksi?

Kts. edellinen vastaus, sekä vastaus kohdassa 10.

Suomessa on merkittävä pula monenlaisista työntekijöistä, myös ammatillisista osaajista. PTT:n vuonna 2019 julkaiseman raportin mukaan yrityksille annettu palkkatuki ja oppisopimuskoulutus vaikuttavat kustannustehokkaimmilla työllistämiskeinoilla. Kannatamme lisäpanoksia oppisopimuskoulutukseen. KD on pitänyt esillä myös ideaa ns. kisälli- TES:stä, jossa palkka nousee opintojen etenemisen mukaan. Palkkatukimallia ja kuntouttavaa työtoimintaa on edelleen kehitettävä.

Terveysturvan työntekijäpulaan vastataan mm. lisäämällä sote-alan (ml. lääkäreiden) koulutuspaikkojen määriä ja varmistamalla hoiva-avustajien pääsy työmarkkinoille. Samalla on huolehdittava riittävästä koulutuksen resurssoinnista, jotta osaamistaso säilyy korkeana. Sote-alan veto- ja pitovoimaa ylläpidetään ja lisätään palkkaukseen lisäksi työoloihin, työhyvinvointiin ja johtamiseen panostamalla.

Työelämässä edellytetään jatkuvaa oppimista. Aikuisopiskelun edellytyksiä on edelleen parannettava muun muassa täydennys- ja muuntokoulutuksia lisäämällä sekä laajentamalla järjestelmiä osaamisen

todentamiseksi osaamis- ja taitokorteilla. Tutkintokeskeisyydestä on siirryttävä enemmän monipuolisten taitojen oppimiseen ja todentamiseen.

Tarvitsemme paremmin resursoituja ja tarpeita vastaavia työvoimapalveluita, jotta jokainen työtön voidaan kohdata yksilöllisesti. Työllistymisen edistämiseksi työvoimapalveluiden tarjoaminen tulee mahdollistaa myös työttömyyskassoille. Erilaisten työvoimapolitiittisten koulutusten, työnhaku- ja muiden velvoitteiden tosiasiallista vaikuttavuutta tulee arvioida.

Suomi tarvitsee ratkaisuja, joilla maattamme voidaan markkinoida niin työntekoon, opiskeluun kuin tutkimukseenkin kiinnostavana ympäristönä. Kansainvälisen rekrytoinnin ja työlupakäsittelyn jouduttamiseksi Migrin työntekijäresurseja on lisättävä, jotta käsittelyajat nopeutuvat. Viranomaisasioiden hoitamisesta on tehtävä alusta asti sujuvaa Suomeen saapuvalla työntekijälle tai opiskelijalle. Myös ulkomaisten asiantuntijoiden perheenjäsenten työllistymistä on edistettävä. Työvoiman saatavuusharkinnasta voidaan luopua asteittain.

6. Mitkä ovat tärkeimmät keinonne sosiaali- ja terveystalouden hoitojonojen purkamiseen? Mitkä ovat tärkeimmät keinonne hoitajapulan ratkaisuun?

Hoitojonojen purkamiseksi ja tuleviin hoitotarpeisiin vastaamiseksi julkinen sektori tarvitsee toimivia yksityisen ja kolmannen sektorin palveluita tukemaan yhteiskunnan palvelutarjontaa. Yksityisen ja kolmannen sektorin osallistumista voidaan edistää mm. palauttamalla yksityisen terveydenhuollon Kela-korvaukset, korottamalla Kela-korvauksia hoitojonojen purkamisen ajaksi hyvinvointialueen tarpeiden mukaan, laajentamalla kotitalousvähennystä sekä tukemalla palvelusetelien ja henkilökohtaisen budjetoinnin laajentamista vastaamaan palveluiden saatavuuden haasteisiin. Yhteiskunnan kannalta Kela-korvattu lääkärikäynti tulee edullisemmaksi kuin julkisen terveydenhuollon lääkärikäynti, sillä korvaukset ovat toimineet kannustimena käyttää myös omia varoja terveydenhuollon rahoittamiseen. Lainsäädäntöön on myös tehtävä tarvittavat muutokset yhteistyön edistämiseksi. Kela-korvausjärjestelmää tulisi myös kehittää yhdistämällä maksukattoja ja jaksottamalla omavastuuosuuksia. Pidemmällä aikavälillä sotien rahoitusmallissa ennaltaehkäisy- ja terveydenedistäminen on saatava painopisteiksi.

Keinoina hoitojonojen purkamiseksi voidaan hyödyntää digitalisaatiota, etäpalveluita, tekoälydiagnostiikkaa ja automatisaatiota. Sote-tietojärjestelmien yhteensopivuusongelmien ratkaiseminen on myös osa ratkaisua. Tärkeää on laittaa kuntoon sote-uudistukseen jääneet korjaustarpeet, jotta hoidon painopistettä kyetään paremmin siirtämään peruspalveluihin, varhaiseen puuttumiseen, ennaltaehkäisyyn ja hoitosuhteiden jatkuvuuteen. Mitä myöhemmin sosiaaliin ongelmiin tai sairauksiin puututaan, sitä suurempi tarve syntyy kalliille erityispalveluille ja hoitoon pääsy ruuhkautuu. Päivystysten ruuhkautumista voidaan ehkäistä muun muassa perusterveydenhuollon toimivuudella ja hyvällä, kansanterveyslähtöisellä päihdepolitiikalla.

Sosiaali- ja terveystalouden työntekijäpulaan on vastattava riittävillä resursseilla ja hyvällä johtamisella. Ala kärsii työn kroonisesta kuormittavuudesta. Eläkkeellä oleville hoitajille tarvitaan voimakkaita verokannustimia. Tarvitaan myös lisää koulutuspaikkoja. KD on esittänyt sote-alan koulutuksen saaneille mutta nyt muissa ammateissa toimiville päivityskoulutusta, jotta alalle paluun kynnykset madaltuisi. Sote-alalle tarvitaan myös selkeämpää työnjakoa sekä lisää mm. hoiva-avustajia ja yleensäkin tukityöntekijöitä, jotta hoitajat (ja lääkärit) voivat keskittyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Omaishoidon tuen laajentaminen vähentäisi kysyntäpainetta ja kustannuksia.

7. Mitä keinoja käyttäisitte vanhuspalveluiden kriisin ratkaisemiseksi ja inhimillisen hoivan turvaamiseksi kaikille ikääntyneille?

Oikeus hyvään vanhuuteen on turvattava jokaiselle ikäihmiselle koko Suomessa. Vanhusten hoidon riittävä hoitajamäärä ja hyvä hoidon laatu on kyettävä takaamaan. Kristillisdemokraateille on tärkeää, että jokaisen hoidettavan vanhuksen kohdalla toteutuu neljän takuun malli: ulkoilutakuu, ruokailutakuu, hygieniatakuu ja yhteisötakuu. Lähipalvelut ovat erityisen tärkeitä ikäihmisille. Vanhustenhoitoon vaikuttavat myös panostukset sotepalveluihin, sillä riittävän aikainen hoitoon pääsy ja hyvät ennaltaehkäisevät palvelut edistävät ikäihmisten terveyttä ja parantavat mahdollisuuksia asua pidempään kotona.

Vanhuspalvelut tulee korjata kokonaisuutena huomioiden niin omaishoito, kotihoito kuin laitoshoido. Erityisesti omaishoito on jäänyt liian vähälle huomiolle. Omaishoito on taloudellisin ja usein inhimillisin ja paras hoitomuoto, mutta sen alhainen palkkio ei vastaa työn vaatavuutta. Tahdomme edistää omaishoidontuen verovapautta ja korotusta sekä omaishoitajien palkkioiden ja kriteereiden yhtenäistämistä koko maassa. Samoin omaishoitajien lakisääteisiä vapaapäiviä olisi tarve lisätä. Omaishoidon yhdistämistä työelämään voidaan helpottaa esimerkiksi luomalla kannuste osa-aikatyöhön. Omaishoitovapaan palkallisuus on selvitettävä.

Vanhuspalveluissa painotusta on siirretty laitoshoidosta kotihoitoon, jonka piirissä on yhä enemmän apua tarvitsevia. Kotiin tuotavien palveluiden määrää ja laatua on parannettava sekä henkilökuntaa lisättävä. Jatkossa tarvitaan enemmän palveluita kotiin, mutta myös laitoshoidon tarve lisääntyy ikäluokkien kasvaessa. Tällä hetkellä kotona on myös ikäihmisiä, jotka kuntosuorituksensa vuoksi tarvitsisivat ympärivuotista laitoshoidoa. Tarvitaan monipuolisia asumisratkaisuja ja mm. perhehoidon lisäämistä.

Saattohoitoa on kehitettävä edelleen, jotta jokainen voi viimeisinä päivinänsä saada parhaan hoivan ja kivunlievityksen. Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon laadun ja saatavuuden turvaamiseksi toteutetaan Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman saattohoidon asiantuntijatyöryhmän loppuraportissa ehdotetut muutokset lainsäädäntöön.

Vanhuspalvelut kärsivät koko sote-alan tavoin hoitajapulasta niin kotihoidossa kuin laitoksissa. Työtä tehdään liian vähäisellä henkilöstöllä. Uupumus ajaa alalta pois. Tarvitaan selkeitä toimia työolosuhteiden parantamiseen, hoitajien työssä jaksamiseen ja alan mielekkyyteen, jotta alalle halutaan jatkossakin töihin. Alalta poistuneiden työntekijöiden palaamista on helpotettava päivityskoulutuksella, joka voidaan järjestää myös työvoimapolitiittisena koulutuksena. Hoitajamitoituksen toteuttamiseksi tarvitaan realistinen suunnitelma. Ilman rahallisia panostuksia ongelmia ei pystytä ratkaisemaan. Samalla koulutusta, hoitajia, hoiva-avustajia ja tukityöntekijöitä on lisättävä ja työnjakoa selkiytettävä, jotta hoitajat voivat keskittyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin.

8. Miten vahvistaisitte lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia? Miten torjuisitte nuorten syrjäytymistä?

Perhepolitiikan on oltava kokonaisvaltaista eikä vain pelkkien lakisääteisten palveluiden tarjoamista. Suunnanmuutos syntyvyyden roimaan laskuun ja perheiden aseman parantamiseen yhteiskunnassa vaatii käännettä monella saralla. Tarvitaan panostamista työllisyyteen ja koulutukseen, perheiden valinnanvapauden edistämistä ja yhteisöllisyyden lisäämistä, palveluita matalalla kynnyksellä sekä tukea erilaisiin elämäntilanteisiin ja huoliin taloudellisesta tilanteesta. Vaikutukset lapsiin on huomioitava kaikessa päätöksenteossa.

Perheiden on saatava arkeen tukea matalalla kynnyksellä lähipalveluina. Lapsiperheiden kotipalvelujen saatavuutta voidaan parantaa esimerkiksi palveluseteleillä. Neuvoloiden ja perhekeskusten resursseja

monipuoliseen ja yksilölliseen tukeen on tarpeen lisätä vanhemmuuden ja perhe-elämän erilaisissa haasteissa. Tarjolla on oltava monipuolisesti tukea: kotipalvelua, perhetyötä, vanhemmuuden tukea lapsen ja nuoren eri kasvuvaiheissa, tukea eroperheille, tukiperheitä ja -henkilöitä.

Perheiden toimeentuloa on parannettava. Liikkumisen, asumisen ja ruoan kustannusten nousu haastaa monien perheiden talouden. KD on esittänyt mm. lapsiperheiden toimeentulon parantamista esimerkiksi lapsilisän tasokorotuksella, sitomalla lapsilisät indeksiin, ottamalla käyttöön lapsivähennys tai muuttamalla opintotuen huoltajakorotus lapsikohtaiseksi sekä keliakiakorvauksen palauttamista myös yli 16-vuotiaille. Sosiaaliturvauudistuksella on tavoiteltava lapsiperheköyhyyden ja ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisyä.

Työelämässä tarvitaan joustoja, jotka mahdollistavat työn ja perheen yhteensovittamisen. Lastenhoidosta päättää perhe. Yhteiskunnan on tuettava tasaveroisesti erilaisia hoitoratkaisuja ja perheiden valinnanvapautta mm. kotihoidon tuella.

Syrjäytymisen juuret ovat usein jo varhaisessa lapsuudessa, minkä vuoksi lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevään työhön ja perheiden hyvinvointiin on syytä panostaa enemmän. Tasapainoinen arki perheessä tukee lapsen hyvinvointia. Siksi tukea on oltava tarjolla matalalla kynnyksellä. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi tarvitaan monenlaisia keinoja, esimerkiksi panostamista lapsiperheiden kotipalveluihin, etsivään nuorisotyöhön sekä työpajatoimintaan. Lastensuojelun asiakkaiden ja lastensuojeluilmoitusten määrä on myös kasvanut, eikä voimakkaasti kasvaneeseen palvelutarpeeseen kyetä riittävästi vastaamaan nykyisillä resursseilla. Lastensuojelun resursseihin tulee panostaa nykyistä enemmän ja lisäksi tarvitaan lastensuojelun kokonaisuudistus, jossa päivitetään lastensuojelulain lisäksi muun muassa sosiaalihuoltolakia, mielenterveys-, päihde- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä sekä hallintolakia. Syrjäytymisen taustalla on usein mielenterveysongelmia, minkä vuoksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita on tarjottava kattavasti matalalla kynnyksellä ja lähipalveluina. Esimerkiksi koulupsykologien ja -kuraattoreiden sekä kouluterveydenhoitajien ja -lääkäreiden riittävästä määrästä on huolehdittava ja terapiatakuu toteutettava.

9. Miten huomioisitte eläkeläiset paremmin aktiivisena voimavarana yhteiskunnan rakentamisessa?

Arvostus ja osallisuus yhteiskunnassa edistävät ikääntyneiden toimintakykyä ja hyvinvointia. Ikäsyrjintää työelämässä on torjuttava ja edistettävä ikääntyvien työntekijöiden palkkaamista. Eläkeläisten työntekoa voidaan joustavasti helpottaa keventämällä työn verotusta ja/tai korottamalla eläketulovähennystä. Ikäihmisillä on paljon annettavaa myös kolmannella sektorilla.

Kasvava senioriväestö luo palvelukysyntää. Tavoitteena on lisätä ikäihmisten osallistamista heitä koskevien asioiden, tuotteiden, palveluiden ja päätösten valmisteluun.

Ikäystävällisessä Suomessa panostetaan sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen. Korostamme isovanhempien roolia lastenlasten hoivassa ja kasvatuksessa. Isovanhempien mahdollisuuksia tukea perheen ja työelämän yhdistämistä edistetään muun muassa lisäämällä tietoa erilaisista hoitovaihtoehdoista kotihoidontuen tai yksityisenhoidon tuen avulla.

On tärkeä torjua digisyrjäytyneisyyttä huolehtimalla myös perinteisistä palvelumuodoista ja tarjoamalla ikääntyville matalan kynnyksen IT-koulutus-, neuvonta- ja tukipalveluja.

10. Millä keinoin nostaisitte suomalaisten osaamis- ja koulutustasoa? Millä keinoin vahvistaisitte varhaiskasvatusta ja perusopetusta niin, että jokainen perusopetuksesta valmistuva nuori omaa riittävän luku-, kirjoitus- ja laskutaidon? Miten vahvistaisitte kulttuurialan toimintaedellytyksiä? Miten tukisitte liikunnallisen elämäntavan yleistymistä?

Korkean osaamis- ja koulutustason takaamiseksi koulutuksen resursseista on pidettävä huoli kaikilla asteilla, oppimisen eriarvoisuutta ehkäistävä varhaisista vuosista lähtien ja olemassa olevan osaamisen tunnistamista vahvistettava. Tutkintokeskeinen järjestelmä tarvitsee enemmän joustavuutta ja nykyistä parempaa työelämätarpeiden yhteensovittamista koulutustarjonnan kanssa. Koulutuskentän moninaisuus on rikkaus, ja esimerkiksi vapaa sivistystyö tarjoaa potentiaalia osaamis- ja koulutustason kasvattamiseen tarvelähtöisesti. Suomalaisen yhteiskunnan sivistyksen perusta on pitkään ollut maksuton koulutus, ja siitä tulee pitää kiinni.

Lasten on saatava jo peruskoulun alaluokilla riittävä luku-, kirjoitus- ja laskutaito. Jatkuvien hankekierrosten sijaan perusopetuksen ja toisen asteen perusrahoitus on pidettävä tasolla, joka mahdollistaa opetuksen hyvän laadun ja ammattilaisten työssäjaksamisen sekä turvaa yhdenvertaisesti jokaisen oppilaan oikeuden oppia. Opetusryhmien koot on pidettävä kohtuullisina. Oppimisen eriarvoistumista ehkäistään parhaiten tukemalla kokonaisvaltaisesti perheiden hyvinvointia vauva-ajasta lähtien ja tarjoamalla riittävä yksilöllinen tuki neuvolasta ja varhaiskasvatuksesta lähtien. Inklusio ei saa olla säästökeino, vaan tuki on aina toteutettava lapsen tarpeista käsin. Maahanmuuttajien ja toisen polven maahanmuuttajien oppimistulosten parantamiseksi tarvitaan toimia. On tärkeää, että oppilaat tutustuvat suomalaisen kulttuuriperintöön keskeisiin elementteihin. Yksityisten toimijoiden koulutustarjonta tulee huomioida täydentävänä.

Kulttuurialan toimintaedellytysten vahvistamisen pohjaksi on laadittava kulttuuripoliittinen selvitys. KD:n esittämä sosiaaliturvauudistus on vastaus monien kulttuurialan freelancereiden ja itsensä työllistäjien kokemaan sosiaaliturvaloukkuun.

Tavoittelemme yhteiskuntaa, joka kannustaa päivittäiseen arkiliikuntaan vauvasta vaariin ja mahdollistaa hiomaan urheilusuorituksiaan kansainväliselle huipputasolle asti. On tärkeää taata mahdollisuus mielekkääseen liikuntaharrastukseen jokaiselle lapselle. Olemassa olevia Liikkuvat-ohjelmia ja liikunnan kansalaistoiminnan ja seuratoiminnan edellytyksiä tulee edelleen vahvistaa. Liikunnan lisääminen on tehokas keino vähentää terveyspalveluiden kysyntää. Esimerkiksi kulttuurilähete- ja liikuntareseptimalleja kannattaa kehittää ja laajentaa ne koko maahan. Selvitetään poikkihallinnollisen, valtioneuvostotasolla johdetun toimintakykyohjelman aloittaminen. Kannatamme lahjoitusvähennyksen ja verokannustumien käytön selvittämistä liikunnan ja kulttuurin edistämiseen ja tukemiseen.

11. Oletteko sitoutuneet parlamentaarisen TKI-ryhmän hyväksymään tavoitteeseen nostaa tutkimus- ja kehittämisenot neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä? Sitoudutteko varmistamaan, että Suomessa on riittävästi osaajia tutkimus- ja kehittämistyöhön?

Kristillisdemokraatit on sitoutuneet parlamentaarisen TKI-työryhmän tavoitteeseen. Tavoite on erittäin kunnianhimoinen ja vaatii yksityisen sektorin sitoutumista kahden kolmasosan osuuteen ja esimerkiksi veroinsentiveistä huolehtimisesta. TKI-menojen kohdentumista ja vaikuttavuutta on seurattava ja arvioitava tarkkaan. Sitoudumme koulutus- ja tiedepolitiikkaan, jolla varmistetaan riittävästi osaajia.

12. Millä keinoin olisitte valmiita keventämään ihmisille, yrityksille ja julkiselle sektorille normeista ja byrokratiasta aiheutuvia kustannuksia sekä hallinnollista taakkaa?

KD pitää byrokratian keventämistä tärkeänä tavoitteena. Lupa-, valvonta- ja oikeusturvaviranomaisten toiminta ja sujuva asiointi on välttämätöntä yritystoiminnan kannalta. Lupaviranomaisten päätöksiä on tärkeää saada nopeutettua ja niiden kustannuksia alennettua. Byrokraattiset vaatimukset ja lupa-asiat lisäävät työkuormaa monella alalla.

Haluamme uudistaa lupa- ja valvontaviranomaisten toimintaa tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. Yrittäjien lupapalveluita tulee keskittää ja välttämättömien ohjeiden tulkintaa yhtenäistää. Maataloustukiin liittyvä byrokratia aiheuttaa viljelijöille merkittävästi lisää työtä. Haluamme poistaa kasvua rajaavia normeja ja ylisääntelyä sekä siirtyä nykyistä enemmän jälkivalvontaan ja pistotarkastuksiin. Enemmän on voitava luottaa yritysten omavalvontaan ja itsearviointiin perustuvaan toimintamalliin. Yritykset toteuttavat markkinalähtökohdista useita sertifiointi- ja auditointijärjestelmiä ja viranomaistoiminta luo vastaavanlaisen osin päällekkäisen toiminnan.

Julkisella sektorilla monien asioiden raportointi- ja tilastointivelvollisuus lisää turhaa työtaakkaa. Sosiaali- ja terveyssektorilla tietojärjestelmien yhteensopivuus ja kirjaamisvelvoitteiden tarkoituksenmukaisempi toteutuminen vapauttaisi lisää aikaa itse hoitotyöhön. Ei voi olla tarkoituksenmukaista, että lääkärin ja hoitajien työaika kuluu suurelta osin tietokoneen ääressä. Opetusalalla on kiinnitettävä huomiota, ettei opettajia kuormiteta liian raskailla opetussuunnitelmilla, hankevelvoitteilla tai muilla hallinnollisilla vaatimuksilla, jotka eivät edistä itse opetustyötä tai tutkimusta.

13. Millä konkreettisilla keinoilla parantaisitte suomalaisen ruoantuotannon ja metsätalouden tulevaisuutta?

Suomalaisen ruoantuotannon tulevaisuuden turvaamiseksi tuottajan asemaa elintarvikeketjussa on parannettava. Lainsäädäntöuudistuksissa on edettävä maatalouden kannattavuutta pohtineen parlamentaarisen työryhmän suositusten mukaisesti: heti hallituskauden alussa on käynnistettävä säädösvalmisteluhankkeet elintarvikemarkkinalain, kilpailulain sekä hankintalain uudistamiseksi ja alkutuotannon aseman vahvistamiseksi. Alalla on myös otettava käyttöön kustannusindeksit, jotka takaavat tuotantokustannusten muutosten siirtymisen läpi ketjun. Lisäksi on selvitettävä ns. private label -tuotteita koskevia säädöstarpeita, jotta voidaan varmistaa tuotekehityksen kannustavuus sekä ketjun reilu toimivuus menekinohjauksessa ja myyntituottojen jakaantumisessa. Tuottajien neuvotteluaseman vahvistumista tuetaan kannustamalla tuottaja- ja toimialaorganisaatioiden tai yhteenliittymien perustamista esimerkiksi kohdennetulla tuella.

Suomalaisen ruoan vientiä voidaan edistää mm. perustamalla vientipalveluyhtiö. Elintarvikkeiden julkisissa hankinnoissa esimerkiksi eläinten hyvinvointikriteerien on oltava vähintään suomalaisella tasolla. Selvitetään kansallisen ruokapaneelin perustamista.

Tarvitaan toimia, jotka vahvistavat luottamusta mahdollisuuksiin harjoittaa maatalouselinkeinoa kannattavasti. On vältettävä luomasta alalle uusia velvoitteita ja kulueria, päinvastoin karsittava nykyisiä. Esimerkiksi maatalouden tuotantorakennusten kiinteistövero on tarpeen poistaa.

Suomen on vaikutettava aktiivisesti EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan, jossa painospiste on siirrettävä ruokaturvaan ja tukijärjestelmän painopiste ruokaa tuottavaan maatalouteen.

Metsätalous on Suomelle taloudellisesti merkittävä ala, jonka toimintaedellytyksistä on pidettävä huoli. Tämä tarkoittaa niin vastuullista ja järkevää metsäpolitiikkaa kuin esimerkiksi teollisuuden tarvitsemista liikenneyhteyksistä huolehtimista. Suomen on tehtävä työtä viestiäksemme EU:ssa paremmin

erityistarpeistamme ja metsäpolitiikastamme, jottei suomalainen metsäteollisuus joudu epäreilusti kärsimään linjauksista, jotka on tehty Keski- ja Etelä-Euroopan maiden näkökulmasta. Metsäpolitiikka on pidettävä kansallisessa päätösvallassa ja suomalaista omistajuutta suojeltava.

14. Miten edistäisitte talouskasvua, elinvoimaa sekä yritysten ja yrittäjien toimintaedellytyksiä koko Suomessa? Miten vahvistaisitte Suomen houkuttelevuutta investointikohteena?

Hyvinvoinnin luomisessa yritykset ovat keskeisessä asemassa. Yritykset luovat kasvua, työpaikkoja ja innovaatioita, joiden varaan suomalainen hyvinvointi rakentuu. Ilman kannattavia yrityksiä ja yritysmuotoista ilmapiiriä työllisyystavoitteiden saavuttaminen ja talouden tasapainottaminen ei ole mahdollista. Suomen houkuttelevuus investointiympäristönä edellyttää jatkossakin mm. vakaata ja ennustettavaa toimintaympäristöä sääntelyn suhteen, kilpailukykyistä verotusta ja osaavaa työvoimaa.

Pienet ja keskisuuret yritykset ovat niitä yrityksiä, joissa uusia työpaikkoja ja innovaatioita syntyy. Yritystoimintaa ja investointeja Suomeen ja sitä myötä talouskasvua ja hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus pohjaa vaikeuttaa paheneva työvoimapula sekä luvitusten hitaus. Kilpailu uusista investoinneista ja yrityksistä on globaalia. Lupaukset vihreästä siirtymästä ja miljardien investoinneista toteutuvat vain, jos yrityksillä on Suomessa edellytykset toimia kannattavasti ja pitkäjänteisesti. Työmarkkinoille tarvitaan lisää joustavuutta ja kannustinloukkuja on saatava purettua sosiaaliturvauudistuksen kautta.

Alkavalla vaalikaudella on tuettava yrityksiä ja yrittämisen edellytyksiä mm. parantamalla työvoiman saatavuutta, lisäämällä verotuksen kannustavuutta, huolehtimalla koulutuksen vastaavuudesta työelämän tarpeisiin, nostamalla TKI-rahoituksen tasoa, tukemalla hyvinvointipalveluyritysten syntymistä, tukemalla yrityksiä liikkumiseen ja liikenteeseen liittyvillä ratkaisulla sekä tie- ja tietoliikenneinfran parantamisella, purkamalla ylisääntelyä ja nopeuttamalla lupaprosesseja. Yritysten kuljetuskustannusten kilpailukykyisyys on yksi yritysten menestymisen edellytyksistä. Liikenteen päästökaupan vaikutuksia on kompensoitava mm. ammattidiesel-järjestelmällä. Koko maassa yritysten toimintaedellytyksiä tasaisi sähköveron porrastaminen alueellisesti ja maakuntien tieverkon kunnosta huolehtiminen.

Yrittäjyyden kynnyksestä voidaan madaltaa parantamalla yrittäjän eläke- ja työttömyysturvaa, nostamalla arvonlisäverovelvollisuuden vähäisen toiminnan alarajaa, kannustamalla yhteisyrittäjyyteen, lisäämällä panoksia yritysten neuvontaan ja tukemalla ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkaamista. Myös vanhempainvapaista johtuvien kustannusten tasa-arvoista jakautumista tulee kehittää.

Koulutuspolitiikka on myös alue- ja elinvoimapolitiikkaa. Korkeakouluverkon tulee olla kattava, jotta osaajia riittää ja alueiden elinvoima voidaan turvata joka puolella Suomea. Toisen asteen koulutusta tulee olla tarjolla alueellisesti riittävästi ja oppilaitosten välisellä yhteistyöllä varmistuen. Työvoiman saatavuutta tukee myös saatavuusharkinnasta luopuminen asteittain.

Kotimaisen ruuantuotannon säilyminen ja maatalouden kannattavuuden tukeminen on keskeinen edellytys maaseudun elinvoimalle. Suomen pitää vaikuttaa aktiivisesti EU:n yhteisen maatalouspolitiikan kehitykseen ja varmistaa, että Suomen pohjoiset erityisolot huomioidaan.

15. Millä keinoilla vahvistaisitte kaupunkien ja kuntien elinvoimaa ja investointikykyä muuttuneessa toimintaympäristössä?

Hyvällä aluepolitiikalla pidetään Suomi elinvoimaisena ja kehittyvänä. Päätöksenteossa on pystyttävä huomioimaan alueelliset erityispiirteet. Haluamme torjua alueiden ja ihmisryhmien jakautumista ja eriarvoistumista pitämällä koko maan mukana. Metropolialue, seutukunnat ja maaseutu tukevat toisiaan,

eikä vastakkainasettelulle ole tarvetta. Erilaisia keinoja tarvitaan eri alueilla, koska haasteetkin ovat erilaisia. Turvallisuuspoliittisen tilanteen muututtua Itä-Suomen saavutettavuus, Saimaan kanavan sulkeutuminen ja infran parantaminen mm. metsäteollisuuden tarpeisiin edellyttäisivät aloitetun itäisen Suomen visiotyön toimeenpanoa.

Kuntien erilaisuus ja erikokoisuus on otettava lainsäädännössä nykyistä paremmin huomioon. Kuntien itsehallintoa vahvistamalla ja erilaisille kunnille omat ratkaisut mahdollistamalla voidaan tukea kuntien menestymisen edellytyksiä. Valtion tasolta tulee lisätä joustavuutta kuntien tehtävien hoitamiseen ja purkaa liian yksityiskohtaista normiohjausta, jotta kunnille jää aito mahdollisuus tuottaa palvelut tehokkaimmalla mahdollisimmalla tavalla ja jotta hyvinvointipalvelut voidaan turvata erilaisissa kunnissa.

Kasvukeskukset ja taantuvat alueet tarvitsevat erilaista asuntopolitiikkaa, tilaratkaisuja, työssäkäynnin ja liikkumisen ratkaisuja, elinkeinopoliittisia ratkaisuja ja myös verotuksellisia ratkaisuja. Esimerkiksi yhteisöveron tuotosta suurempi osa voitaisiin tulouttaa kunnille, jotta kuntien panostukset elinvoiman kehittämiseen näkyisivät myös taloudellisesti. Koulutuspoliittiset ratkaisut ovat myös mitä suurimmassa määrin aluepolitiikkaa tukevia, jolloin mm. toisen asteen koulutustarjonnan ja saavutettavuuden sekä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kohdalla alueellisen elinkeinoelämän tarpeiden huomioiminen on keskeistä. Alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu voi tukea työvoiman saatavuutta.

Maaseudun työssäkäyntiä ja yrityksiä voidaan tukea laskemalla polttoaineiden verotusta ja laajentamalla alueellisen kuljetustuen käyttöä sekä porrastamalla sähköveroa Ruotsin mallin mukaan.

Keskuskaupungeissa kohtuuhintaisen asuntotuotannon osuutta tulee nostaa. MAL-sopimusten kestoja tulisi pidentää ja linkittää ne valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan. MAL-sopimusmenettely tulee laajentaa kaikille suuremmille kasvaville kaupunkiseuduille.

16. Mitkä ovat mielestänne tärkeimmät keinot päästöjen vähentämiseksi? Millä keinoin olette valmiita edistämään Suomen hiilineutraalisuustavoitetta ja suomalaisten yritysten puhtaan viennin kasvattamista? Oletteko valmiita luomaan edellytykset uusille ydinvoimainvestoinneille ja pienydinvoimalle?

Keskeisin keino Suomen ilmastopäästöjen vähentämisessä on lisätä fossiilivapaan energian tarjontaa monipuolisella paletilla. Tällä hetkellä Suomeen on rakenteilla tai suunnitteilla jo huomattava määrä uusiutuvaa energiantuotantoa, etenkin tuulivoimaa. Suomen on tartuttava vihreän siirtymän mahdollisuuksiin, mutta ei siten, että jätämme huomiomatta myös sosiaalisen kestävyuden ulottuvuudet, esim. paikallisten asukkaiden ja saamelaisvähemmistön oikeudet. Suomesta ei saa tulla tuulivoima- ja kaivosreservaattia, jossa voitot ja hyödyt vihreästä siirtymästä valuvat ulkomaille.

Paikallisten haittojen minimoimiseksi ja elinkaarensa päässä olevien tuulivoimainvestointien purku- ja ennallistamiskustannuksista huolehtimiseksi ja oikeudenmukaisen korvaustason määrittelemiseksi energiaketjussa olisi tarpeen Tanskan mallin mukainen tuottajamaksu sekä lunastuslain korvaustasojen päivittäminen. Suomen energiapolitiikan monipuolisuudesta sekä huolto- ja toimitusvarmuudesta on pidettävä kiinni. Kansainvälinen yhteistyö puhtaan energian kehittämisessä on tärkeää.

Olemme valmiita luomaan edellytyksiä uusille ydinvoimainvestoinneille ja pienydinvoimalle mm. edistämällä tähän liittyvää ydinvoima- ja säteilyturvalainsäädännön ja -ohjeistusten uudistusta.

Fossiilisille polttoaineille vaihtoehtoisten liikenteen käyttövoimien käyttöönoton edistämistä on jatkettava. Julkista liikennettä on syytä kehittää ja tukea edelleen koko maassa. Raskaan liikenteen päästöjen

vähentäminen on merkittävä osa päästövähennystavoitetta. Tässä tulisi luoda kannustimet raskaan liikenteen siirtymiseen biokaasuun ja vetytalouteen.

Maataloussektorilla tapahtuu jatkuvaa tuotekehitystä ja innovaatiotoimintaa, jota on tarpeen tukea edelleen. Näitä ovat esimerkiksi hiiliviljely, uusien kasvipohjaisten tuotteiden innovaatiot, hiilivapaa maidontuotanto, biokaasun keräyksen tehostuminen. Maaperän hiilensidonnan tutkimusta on edistettävä huomioiden nurmi-, kivennäis- ja turvepohjaiset pellot. Maatalouden kestävyysmurros on mahdollista toteuttaa vain, mikäli alalla nähdään tulevaisuuden edellytyksiä ja maatalouden kannattavuudesta pidetään huolta.

Metsiemme elinvoiman ja kasvun ylläpitäminen on tärkeää. Metsäkato on pysäytettävä, paitsi Suomessa, myös globaalisti. Metsätuhojen ehkäisyyn muuttuvassa ilmastossa on kiinnitettävä erityistä huomiota. Oikea-aikainen taimikon hoito ja nuoren metsän raivaus, metsien tuhkalannoitus ja sopivat siemenlajikkeet ovat tehokas tapa lisätä metsän kasvua ja sitä kautta kasvattaa hiilinieluja.

Rakentamisessa on kiinnitettävä huomiota elinkaaripäästöihin ja siksi panostettava esimerkiksi puurakentamisen tukemiseen, rakennusten korjattavuuteen, sisäilmaturvallisuuteen ja kriisinkestävytyteen. Rakentaminen käyttää puolet maailman uusiutumattomista luonnonvaroista ja synnyttää lähes puolet kaikista jätteistä.

Ekologista vastuuta ei saa väistää siirtämällä teollisuutta ja ruoantuotantoa Suomesta ympäristöstandardeiltaan heikompiin maihin. Kehitysyhteistyön määrärahoja tulee kohdistaa nykyistä enemmän myös ilmastomuutokseen sopeutumiseen, metsittämiseen, energiateknologiaan ja kestävään ravinnontuotantoon.

17. Miten torjuisitte luontokatoa ja vahvistaisitte luonnon monimuotoisuutta?

Luontokadon torjunnassa ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa maatalouden, metsätalouden, vesi- ja meriluonnonvarojen hoito ovat ratkaisevassa roolissa. Uhanalaisten lajien tilannetta on parannettava myös tuntureilla sekä kalliolla elävien lajien osalta.

Elinympäristöjen hoitoon ja suojeluun panostamalla voidaan estää lajien uhanalaistuminen ja jo uhanalaistuneiden lajien palaaminen elinvoimaisiksi. Metsäpolitiikalla voidaan parantaa metsien monimuotoisuutta, suojella lajistoa, varjella vesistöjä ja maapohjaa metsänhoidon kuormittavilta vaikutuksilta sekä estää luonnon köyhtyminen estämättä kuitenkaan kannattavaa metsätaloutta.

Metsien, vesistöjen ja eri luontotyyppien suojelussa toimivaksi keinoksi ovat osoittautuneet erilaiset vapaaehtoisen suojelun ohjelmat (Metso, Helmi, Nousu), joiden rahoituksesta tulee pitää kiinni. Vapaaehtoisella suojelulla voidaan turvata puuston rakennepiirteiltä edustavia ja lajistoltaan monimuotoisia metsäluonnon elinympäristöjä.

Yksityisen ja julkisrahoitteen metsien ja muiden luontotyyppien suojelun keskinäistä koordinaatiota on parannettava. Ekologiset käytävät ym. laajemmat kokonaisuudet on otettava paremmin huomioon luonnonsuojelualueverkkoa suunniteltaessa.

Metsälajien lajikadon pysäyttämisessä keskeistä on suojella vanhoja, luonnontilaisia metsiä. Talousmetsissä eläinlajien monimuotoisuutta voidaan vahvistaa säilyttämällä luonnontilaisina metsälain mukaiset, erityisen tärkeät elinympäristöt, luonnonsuojelulain mukaiset metsäiset luontotyyppit sekä muut arvokkaat luontokohteet. Yli puolet metsätalouden vuoksi uhanalaisiksi luokitelluista lajeista elää ensisijaisesti näissä kohteissa. Lisäksi metsänkäsittelyssä edistetään monimuotoisuutta säilyttämällä olemassa oleva lahopuu, jättämällä eläviä säästöpuita ja suosimalla lehtisekapuustoa.

Maatalous on keskeisessä roolissa biologisen monimuotoisuuden vahvistamisessa. Euroopan ympäristöviraston (EEA) mukaan 50 prosenttia kaikista EU:n lajeista on riippuvaisia maatalouden elinympäristöistä. Maataloustuen painopistettä tulee vähitellen siirtää pinta-alaperusteisesta tuesta kohti tuotantoon sidottua tukea, jossa huomioidaan myös ympäristökelijät. Pinta-alaan perustuva tuki kannustaa ns. näennäisviljelyyn ja lisäksi luo kannustimen maksimoida peltojen pinta-ala, mikä osaltaan minimoi biodiversiteetin kannalta tärkeät peltojen reuna-alueet. Tuotantoon sidottujen tukien lisäksi tulisi vahvistaa mm. eläinten hyvinvointikorvauksia, ympäristökorvauksia, perinnebiotooppien tukia sekä luomu- ja alkuperäisrotujen tuotantoon sidottuja tukia.

Pitkäjänteisemmin ajatellen kasvatuksella on erittäin tärkeä rooli. Luontosuhde rakentuu kodeissa, kouluissa ja harrastuksissa, alkaen omasta pihasta ja lähimetsästä. Siksi myös kaupungeissa lähiluonnon ja rakentamattoman ympäristön suojeleminen on tärkeää.

18. Sitoudutteko Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa ja puolustusliitto Natossa? Oletteko sitoutuneet aloitteellisen ja rakentavan EU-politiikan tekemiseen mahdollisessa hallitusvastuussa? Mitkä ovat mielestänne Suomen tärkeimmät EU-vaikuttamisen kohteet vaalikauden aikana?

Euroopan Unioni ja puolustusliitto Nato ovat Suomelle tärkeitä kumppanuuksia ja vaikuttamisfoorumeja turvallisemman tulevaisuuden rakentamiseksi. Haluamme kehittää Euroopan unionia itsenäisten valtioiden yhteistyöelimenä, joka edistää toimivien sisämarkkinoiden kautta työllisyyttä, hyvinvointia ja Euroopan turvallisuutta. Suomen on tarpeen terävöittää ja aikaistaa EU-vaikuttamistaan ja tehostaa vaikuttamisreittejään ja sisäisiä kumppanuuksia Brexitin jälkeisessä unionissa. Kansallinen kannanmuodostus on tehtävä ajoissa. Vaalimme subsidiariteettiperiaatetta ja voimassa olevien perussopimusten toimivaltaraajausten kunnioittamista jäsenvaltioiden ja EU:n välillä Euroalueelle on palautettava markkinakuri ja no bailout -periaate.

Tulevalla hallituskaudella Suomen on vaikutettava aktiivisesti EU:ssa unionin suuntaa koskeviin esityksiin, tulevan komission ohjelmaan ja budjettiin, joka on pidettävä maltillisena. EU-pöydissä on tärkeää viestiä suomalaista, pohjoista näkökulmaa erityisesti ilmasto- ja ympäristöpoliittisista kysymyksistä päätettäessä. Metsäpolitiikka on edelleen pidettävä omissa käsissä. Strategisen autonomian lähestymistapaa on vahvistettava niin unionissa kuin kansallisesti huoltovarmuutta vaarantavien riippuvuuksien katkaisemiseksi mikä koskee myös yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden tarkistamista tukemaan nykyistä vahvemmin Euroopan ruokaturvaa. Samalla on kuitenkin torjuttava sisämarkkinoita vääristävä protektionismi ja valtioneuvoston mekanismiin perustuva epäterve kilpailu, myös globaalilla tasolla.

19. Miten rakentaisitte Suomen roolia aktiivisena sekä turvallisuutta ja vakautta lisäävänä Naton jäsenenä? Oletteko valmiita pitämään puolustusmenot 2 prosentissa BKT:sta ja tekemään tarvittavat panostukset Suomen huoltovarmuuden turvaamiseen?

Olemme valmiita pitämään puolustusmäärärahat 2 prosentissa BKT:sta Nato-maiden tavoitetason mukaisesti sekä tekemään tarvittavat panostukset huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Korostamme avointa kansainvälistä yhteistyötä turvallisuuspoliittisesti epävakaisissa olosuhteissa. Pohjoismaiset yhteistyöelimet, puolustusliitto Nato ja Euroopan unioni ovat Suomen luontaisia vaikuttamisfoorumeja, joissa pystymme edistämään arvojemme mukaista yhteiskuntaa vastavoimana Venäjän ja muiden autoritääristen maiden kansainvälisiä sopimuksia loukkaavalle voimapolitiikalle.

Suomi tukee YK:n peruskirjaan perustuvaa monenkeskistä, sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja on aloitteellinen kansainvälisten kriisien ja konfliktien ratkaisemisessa ja pyrkii toimimaan niiden sovittelijana.

On arvokasta, että Suomi toimii tulevana vuosina ihmisoikeusneuvostossa ja Etyj:n puheenjohtajana sekä hakee turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi vahvistaakseen rauhaa ja turvallisuutta globaalisti ja paikallisesti.

Maamme puolustuksen ydin rakentuu kansalaisten maanpuolustustahdosta, kansallisesta puolustuskyvystä, yleisestä asevelvollisuudesta, kahden- ja monenvälisestä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä Nato-jäsenyydestä. Suomi osallistuu EU:n yhteisen puolustuspolitiikan kehittämiseen ja kansainväliseen kriisinhallintatyöhön. Nato-maana olemme aktiivinen toimija yhteisen puolustussuunnittelun mukaisesti ja huolehdimme erityisesti arktisen ja Itämeren alueen turvallisuudesta. Suomen on toimittava aktiivisesti Ruotsin Nato-jäsenyyden toteutumiseksi mahdollisimman pian.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja reservin toimintaedellytykset on turvattava koko Suomessa. Puolustusvoimien strategisista suorituskyvyistä on huolehdittava. Asevelvollisuutta pitää kehittää. Kutsunnat tulee ulottaa koko ikäluokalle ja kannustaa naisia vapaaehtoiseen asepalvelukseen sekä huomioidaan eri palveluskelpoisuusluokat.

Turvataan vapaaehtoisen maanpuolustustyön resurssit ja reservin toimintaedellytykset muun muassa huolehtimalla kattavasta ampumarataverkostosta. Vahvistetaan pohjoismaista yhteistyötä osana Naton puolustussuunnittelua ja selvitetään mahdollisuutta Naton osaamiskeskusten sijoittumiseksi Suomeen.

20. Sitoudutteko jatkamaan Ukrainan aseellista, poliittista, taloudellista ja humanitaarista tukemista?

Kyllä, sitoudumme jatkamaan Ukrainan aseellista, poliittista, taloudellista ja humanitaarista tukemista sekä edistämään jälleenrakentamista, samoin heidän pyrkimyksiään tilanteeseen, jossa neuvotellaan rauhasta.

21. Miten vahvistaisitte sisäistä turvallisuutta ja oikeusvaltiota? Oletteko sitoutuneet oikeusjärjestelmän ja poliisin toimintakyvyn takaavien resurssien varmistamiseen? Millä keinoin torjuisitte jengi- ja nuorisorikollisuutta?

Kristillisdemokraatit on sitoutunut oikeusjärjestelmän ja poliisin toimintakyvyn takaavien resurssien varmistamiseen. Sisäisen turvallisuuden toimijoiden rahoitustaso on korjattava pysyvästi. On tärkeää vahvistaa kokonaisturvallisuuden rakenteita ja toimijoiden välistä koordinaatiota.

Nykyisin työntekijävajetta on lähes kaikissa tehtävissä pelastustoimesta hätäkeskuspäivystäjiin. Poliisien työmäärää lisäävät muun muassa rikosten monimutkaistuminen, jengiväkivallan ja huumerikollisuuden lisääntyminen ja kansainvälistyminen sekä lainsäädäntömuutokset. Poliisien määrää tulee merkittävästi nostaa. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen mukanaan tuomat muutokset ovat lisänneet uusia haasteita Rajavartiolaitoksen toiminnalle. On varmistettava, että Rajavartiolaitoksella on riittävät valmiudet varautua uusiin uhkiin, kuten laajamittaiseen maahantuloon.

Pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueille ei saa heikentää sen toimintaedellytyksiä. Muun muassa palvelutasopuutteista, varallaolojärjestelmän muutostarpeista sekä kalustehankinnoista koostuvaa rahoitusvajetta on kurottava umpeen. Toimintavalmiuden saattaminen pelastuslain edellyttämälle tasolle edellyttää sekä päätoimisten työntekijöiden että sopimuspalokuntalaisten merkittävää lisäystä. Varmistetaan pelastustoimen rahoitus osana hyvinvointialueiden rahoitusta. Lisätään pelastusalan koulutuspaikkoja.

Kyber- ja informaatiovaikuttamisen torjuntaan tarvitaan eri viranomaisten saumatonta yhteistyötä. Sama pätee kriiseihin varautumiseen ja yhteiskunnan toimintakyvyn varmistamiseen häiriötilanteissa. Samoin

tulee tehokkaasti vastata ja torjua muita vakavia rikoksia, kuten järjestäytyneitä - ja terrorismirikollisuutta. Valmiuslain kokonaisuudistus pitää saattaa valmiiksi ja terrorismirikokset määriteltävä kattavasti.

Tavoitteenamme on hallittu, mutta oikeudenmukainen ja inhimillinen maahanmuuttopolitiikka. Kannatamme kiintiöpakolaisjärjestelmän hyödyntämistä ensisijaisena turvan tarjoamisen keinona. Turvapaikkapolitiikka vaatii pitkällä tähtäimellä uudistamista kansainvälisesti. Tarvitaan parempaa kotouttamista, jotta eri syistä muualta Suomeen muuttavat löytävät paikkansa yhteiskunnassamme. Huonosti hoidettu maahanmuutto ja laittomasti maassa oleskelevien määrän kasvu johtavat usein lieveilmiöihin. Ruotsin virheiden välttämiseksi on asuntopolitiikalla ehkäistävä alueellista keskittymistä.

Samoin oikeudenhoidon perusrahoitusta on korotettava, jotta oikeusturva ei vaarannu. Vain perusrahoitusta nostamalla voidaan panostaa pitkäjänteiseen ja vakautta luovaan työhön oikeudenhoidossa. Rahoitusvajaus heijastuu erityisesti henkilöstöön. Oikeudenhoidon henkilöstön määrä on vähentynyt selvästi 2000-luvulla ja resurssipuutteen vuoksi henkilöstö on tällä hetkellä kuormittunut. Tämä korostuu muun muassa tuomarien ja syyttäjien kohdalla. Juttumäärät ovat lisääntyneet ja tapaukset monimutkaistuneet, eikä töitä saada tehtyä niin sanotun normaalin työajan puitteissa. Keskeisenä ongelmana myös oikeusprosessien pituus ja oikeudenkäyntien kalleus. Oikeusturvan saatavuutta henkilön taloudellisesta tilanteesta riippumatta tulee parantaa.

Jengiytymisen ja nuorisirikollisuuden torjumiseen tarvitaan niin kovia kuin pehmeitäkin keinoja. Merkittävä osa jengeihin kuuluvista nuorista on maahanmuuttajataustaisia; tarvitsemme parempaa kotouttamista, jotta maahanmuuttajataustaiset löytävät paikkansa yhteiskunnassamme. Jengiytymistä ja kotoutumattomuutta estetään myös osallisuudella: jokainen Suomeen eri syistä muuttava tarvitsee ystäviä ja kontakteja suomalaisen yhteiskuntaan. Kotouttamisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä kolmannella sektorilla on paljon annettavaa. Maahanmuuttopolitiikan korjauksen ohella tulee tehdä töitä nuorten syrjäytymisen, päihteidenkäytön ja mielenterveysongelmien estämiseksi.

Perheiden hyvinvointiin ja sitä kautta lasten ja nuorten kasvuympäristöön tulee panostaa. Tarvitsemme myös lastensuojelulain kokonaisuudistuksen. Lastensuojelun keinovalikoimaa on pikaisesti kehitettävä, niin että rikolliseen ja väkivaltaiseen käytökseen voidaan tehokkaasti puuttua.

Väkivaltarikosten rangaistuksia on kovennettava, ja koventamisperusteeksi on harkittava rikoksen liittymistä jengien välienselvittelyyn. Rikoshyödyn poisottamista on helpotettava. On arvioitava, miten puutumme tehokkaammin alle 15-vuotiaiden tekemiin rikoksiin. Alle 15-vuotiaat eivät ole tällä hetkellä rikosvastuussa, mitä käytetään jengien parissa hyödyksi. Nuorten rikoskierteen katkaisemiseksi on tärkeää nopeuttaa myös nuorten rikos- ja oikeusprosessia, mikä auttaa myös rikosten uhreja.

22. Sitoudutteko yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen Suomen rakentamiseen? Sitoudutteko kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kunnioittamiseen?

Demokratian kulmakivenä on sananvapaus. Sanan- ja uskonnonvapaus on Suomessa turvattu perustuslaissa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, ja haluamme vaalia näitä oikeuksia. Toimivan ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan keskeisimpiä lähtökohtia on ihmisten tasavertaisuus. Se tarkoittaa sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa että ihmisryhmien välistä yhdenvertaisuutta. Jokaista on kohdeltava ainutlaatuisena yksilönä. Tuemme kansalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyvään elämään, terveyteen, koulutukseen, ammatinharjoittamiseen ja osallisuuteen yhteiskunnassa. Alueellista eriarvoistumista ja periytyvää huono-osaisuutta on ehkäistävä. Vaalilaki on uudistettava, jotta kansalaisten yhdenvertaisuus ja demokratia toteutuvat nykyistä paremmin.

Sitoudumme kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kunnioittamiseen ja näemme kansainvälisessä yhteistyössä myös mahdollisuuksia arvioida nykytilannetta ja kehitystarpeita. Esimerkiksi pakolaisuutta koskevien yleissopimusten uudistamista tulee edistää mm. sitouttamalla maat omien kansalaistensa vastaanottamiseen.

23. Mikäli saatte tavoitteitanne hallituksen ohjelmaan, oletteko valmiita osallistumaan Petteri Orpon kokoamaan enemmistöhallitukseen ja sitoutumaan ohjelman toimeenpanoon kokonaisuudessaan? Jos ette ole valmiita osallistumaan hallitusvastuuseen, oletteko valmiita tukemaan puolueenne tavoitteiden toteuttamista hallituksen ulkopuolelta?

Kristillisdemokraatit on valmis osallistumaan hallitukseen, mikäli sen ohjelma toteuttaa KD:n poliittisia tavoitteita. Samalla KD sitoutuu hallituspuolueena yhdessä sovittuun hallitusohjelmaan ja sen toimeenpanoon kokonaisuudessaan. Oppositiopuolueena tuemme mielellämme niitä hallituksen linjauksia, jotka ovat puolueemme linjausten mukaisia. Tuemme myös parlamentaarista työskentelyä erityisesti ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä.

24. Onko eduskuntaryhmällänne ehdottomia hallitusratkaisuun vaikuttavia kynnyskysymyksiä hallituksen ohjelman tai hallituskokoonpanon osalta?

Kristillisdemokraateilla ei ole hallituskokoonpanon osalta kynnyskysymyksiä. Hallitusohjelman sisältöön liittyvistä kynnyskysymyksistä neuvottelemme hallitusneuvotteluissa. Kristillisdemokraatit on valmiita osallistumaan erilaisiin hallituskokoonpanoihin, kunhan hallituksen ohjelma on yhteensovitettavissa puolueemme arvojen ja tavoitteiden kanssa.

Helsingissä 18.4.2023

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä